

Anmeldelser

Den mishandlede Odense Fjord

Kurt Due Johansen. 428 sider, mange farvefotos, diagrammer, tabeller og kort. Dansk Ornitologisk Forening, Fyn 2014. ISBN 978-87-984888-0-4. Pris 300 kr., men kun hvis man selv afhenter bogen hos forfatteren. Digital version sælges for 125 kr. ved henvendelse til forfatteren.

Denne usædvanlig rigt udstyrede lokalfauna giver et uhyre grundigt indblik i fuglelivets udvikling i nyere tid i Odense Fjord. Den imponerende rigdom på detaljer er bogens store styrke. Over 349 sider (82 % af bogens 428 sider) gennemgår forekomsterne af samtlige 272 fuglearter og racer, der er truffet ved fjorden. Der gøres status over arterne, der inddeles i syv kategorier fra sjældnen (1-5 fugle) til meget talrig (1001 eller flere). Ynglefund fra perioden 2000-2012 samt jagttagelser af rastende fugle vises på prikkort, og udviklingen gennem de seneste 42 år karakteriseres. Tidligere ynglefund remses op eller kommenteres.

Forekomsten gennem årets tolv måneder beskrives for perioden 2000-2012 med angivelse af maksima. Dertil kommer histogrammer med månedsmaksima for perioden samt maksimale forekomster af rastende fugle for hvert enkelt år siden 1970. Fyldige afsnit om jagten på vandfugle bringes under hver enkelt art med angivelse af deres sårbarhed samt 'potentialet' i jagtrestriktioner. Her fremsætter forfatteren forslag til en "særlig forvaltning, som erfaringer fra andre lokaliteter tilsiger vil gavne den konkrete fugleart". Man lades ikke et sekund i tvivl om, at forfatteren er særdeles kritisk over for jagten i de rekreative områder af fjorden.

Stort set hver eneste art er illustreret med udsøgte fotografier, der er udvalgt med betydelig æstetisk fornemmelse. I skærende kontrast til det generelt ganske vellykkede layout står enkelte opslag, der mest af alt minder om skrigrøde færdselsforbudstavler som fx siderne 104, 127, 164 og 229. Men måske er der en hensigt med dette voldsomme stilbrud? Rundt om i teksten anvendes samme røde farve også til at understrege forfatterens meninger som fx i opslaget om havternebestandens tilbagegang, hvor der hele to gange udbrydes – "noget må gøres!" – i skrigrød typografi.

Som kritisk læser bliver man betænkelig ved disse voldsomme udbrud og den stereotype fremhævelse af myriader af trusler mod stort set hver eneste art i fjorden. Intet er tilsyneladende godt nok, heller ikke hvor fakta modsiger forfatterens advarsler. Tag for eksempel Klyden, der får prædikatet "meget almindelig ynglefugl" i artsgennemgangen og med fint belæg for denne klassificering, da bestanden er fordoblet fra ca. 60 par i 1970'erne til 123-132 par i 2000'erne. Imlidertid når man slet ikke at glæde sig over fremgangen, før ens begejstring skydes ned med denne salut: "Til gengæld er det store problem, at der ikke produceres unger, eller kun meget få." Nogle unger må det dog være blevet til, al den stund klydebestanden har været i støt fremgang gennem de seneste 40 år, hvis ellers bogens oplysninger står til troende.

Eksemplet fremhæves – og det er ikke alenestående – fordi denne maniske påpegning af problemer nemt stiller sig i vejen for tilliden til forfatterens saglige motiver. Første del af bogen (65 sider eller 15 % af de 428 sider) er bl.a. viet en kortfattet,

historisk redegørelse for de ganske mange inddæmninger, der har gjort Odense Fjord til "Danmarks mest ødelagte naturområde", og et område der "skriger efter naturgenopretning" ifølge forfatteren. Selvom det ganske korrekt er gået hårdt ud over naturværdierne i Odense Fjord i de seneste 200 år, så er påstanden næppe korrekt. Man kan fx henvise til den totale udslettelse af Rødby Fjord på 3300 hektar på Sydlolland så sent som i 1920'erne. Og i modsætning til Odense Fjord er der ikke genoprettet så meget som en hektar af den oprindelige natur i Rødby Fjord, hvorimod Odense Fjord-området allerede er blevet begavet med fine naturgenopretningsprojekter, som fx de 14 øreservater, Vigelsø, Ølundgårds Inddæmning, 4-tals strand, Mellemstykket samt Lammesø Inddæmning. Alle loyalt – om end kortfattet – opremsat af forfatteren, der dog ikke lægger skjul på, at han kræver langt mere end det.

Vigtigst i bogen er måske de 10 sider med forslag til naturforbedringer på land- og vandarealer (siderne 53 til 63). Der er tale om en velargumenteret liste over fremtidens muligheder for at mildne "mishandlingen af Odense Fjord". Her kan de kommunale myndigheder søge megen inspiration, og den nyoprettede naturfond finder med stor lethed oplagte købsmuligheder for et betragteligt antal millioner.

Kjeld Hansen

Birds of New Guinea

Thane K. Pratt & Bruce M. Beehler. Illustrationer ved John C. Anderton & Szabolcs Kókay. 528 sider, 111 farvetavler, 635 kort, paperback. Princeton University Press, 2014. ISBN 9780691095639. Pris 328 kr. i Naturbutikken.

Normalt anmelder DOFT ikke 2. udgaver, men netop denne bog kan godt tåle et genvisit. Da den første udgave udkom for 28 år siden, var den et vigtigt arbejdsredskab, og mange fuglekigere, amatører såvel som professionelle, har brugt den flittigt. Nu har den fået en opgradering, og Ny Guineas fugle har ikke tidligere været beskrevet så udførligt (andet end i delværker over enkelte fuglegrupper). Teksten er meget omfattende, og værket er tæt ved ikke længere at være en feltguide, men nok snarere et mindre opslagsværk. Og sådan var det også tænkt fra forfatterens side; netop at sørge for at den store mængde viden, der normalt ikke er tilgængelig for lægmand, nu kunne tilgås gennem dette værk.

Meget er sket på denne verdens næststørste ø hen over de sidste 28 år. Befolkningstallet er fordoblet, skove er fældet, og mange dyrearter er forsvundet. Til gengæld har et langt større antal forskere i felten sammen med nye undersøgelsesmetoder såsom DNA-analyser medført, at andre arter er opdaget. Det har gjort, at den nye bog dækker ikke færre end 780 fuglearter fordelt på 111 fantastiske farveplancher, hvor genbruget af plancher fra 1. udgaven er minimalt.

De udvidede beskrivelser af fuglene findes bagerst i bogen, hvilket virker ganske fint i og med, at man ud over en kort intro til den pågældende fugl nu også har udbredelseskort at læne sig op af. Beskrivelserne inkluderer mange nye biologiske data sammen med genbrug af elementer af den oprindelige tekst. God løsning.

Det giver sig selv, at der til et sådan værk er mange bidragsydere, og selv om forfattereskaren ser en smule anderledes ud – hovedmanden bag 1.-udgaven, Dale A. Zimmerman, er ikke længere med, men bidrager dog med tekst – har man virkelig formået at samle alle kanonerne på området, og kvaliteten for nærer sig ikke.

Bogen er et hit, og ikke mange guidebøger kan være med her. Den muliggør en hurtig identifikation af arterne og leverer samtidig en masse viden om de fugle, der er en vis sandsynlighed for, at man vil møde under et besøg i Ny Guineas regnskove. Bogen forfører med sit layout, sine farveplancher og overskuelige kort samt let fordøjelige tekster. Ligeledes forfører listen over smukke fugle, og med navne som Stor Frømund, Blåhalet Lori, Victoriakrondue og Kongeparadisfugl er det ikke svært at drømme sig tilbage til Alfred Russel Wallaces dage i Sydøstasien.

Jakob Walløe Hansen

The Passenger Pigeon

Errol Fuller., 184 sider, rigt illustreret, indb. Princeton University Press, 2014. ISBN 9780691162959. Pris US\$ 29,95.

Den 1. september 2014 var det 100 år siden, at den sidste Vandredue – Martha – døde i Cincinnati Zoo. På det tidspunkt var det mindre end 100 år siden, at Vandreduen havde været den talrigste fugl i Nordamerika, måske endda i verden, talt i milliarder. Denne langhalede 'vandrefugl' blev ubarmhjertigt jaget til udryddelse, og dens triste skæbne er et meget godt eksempel på menneskets indflydelse på naturen. Desværre står historien om Vandreduen ikke alene og er ej heller kun et fortillfælde.

Det er et af hovedbudskaberne med Errol Fullers nye stemningsfulde bog, der i al sin enkelthed leverer en gribende collage over *Ectopistes migratorius'* liv og levede. Og hvem er bedre end Fuller til at skrive en sådan bog? Den bygger på hans mange år som forfatter og kunstner samt mange års erfaring med samlinger af (ud)døde arter og intenst samarbejde med mange af verdens fremmeste forskere. Det var Errol Fuller, der fx i 2012 sammen David Attenborough udgav *Drawn From Paradise*, der var en suveræn tour de force indenfor paradisfugle. Han har styr

på sin metier.

Bogen er mere et billedværk end en tekstbog. Gennem rigt illustrerede kapitler omhandlende fx menneskets grådighed og tankeløshed, fuglens placering i kunst og litteratur, Martha og vandreduens mytologi, ender bogen med at være en slags pendant til hans seneste værk *Lost Animals*, dog blot omhandlende én art.

Bogen har et stort potentiale, og det er svært at fatte hvor meget energi, der er blevet brugt på at indsamle det store antal – og må jeg her tilføje – blændende og sjældne illustrationer mv., der er brugt i dette værk. Derfor er det ekstra uforståeligt, hvorfor bogen, rent grafisk er sat, som den er. Man får indtryk af, at bogen er sat til (større) børn. Typerne er alt for store, og det ser ud som om, der ikke var tekst nok. Derfor understøtter det Fullers egen udmelding om, at hvis man vil vide mere om Vandreduen som fugl, bør man læse Joel Greenbergs nye bog *A Feathered River Across the Sky*.

Alligevel lykkes det Errol Fuller meget godt her i 100-året for Vandreduens uddøen, kunstfærdigt at fremstille Vandreduen som en af de mest ikoniske fugle, vi kender til. Når vi nu ikke kan opleve fuglen i live, er det godt, at vi kan lukre på Fullers indgående kendskab til uddøde dyr. Det er ikke svært at forstå både hans og J.J. Audubons fascination af denne langhalede flyver.

Jakob Walløe Hansen

Rotmilan Red Kite – Roter Drachen

Bernd Nicolai (red.). Abhandlungen und Berichte aus dem Museum Heineanum, 88 sider, hft. Mange fotos, diagrammer og tabeller. Halberstadt 2012. ISSN 0947-1057. Pris € 9,50.

Den foreliggende bog er både et katalog over en udstilling i Museum Heineanum, Halberstadt i Tyskland og en komprimeret indføring i den Røde Glentes livsbetingelser. Museet ligger i hjertet af den Røde Glentes udbredelsesområde i Tyskland. Udstillingens fokus er den Røde Glentes enestående placering som kun hjemmehørende i Europa med omkring halvdelen af verdensbestanden i Tyskland og derfor Tysklands forpligtelse til at passe godt på denne unikke fugleart.

Bogen kommer godt omkring den Røde Glentes livsbetingelser i det moderne samfund. Alle sider beskrives grundigt, men samtidigt kortfattet og med data i tabeller og diagrammer og en spændende vekslen mellem fotos optaget ude i naturen og fotos af opstillinger fra museets udstilling. Bogen kan betragtes som et lille leksikon med konkrete oplysninger om bestandsstørrelse, ynglebiologi, krav til levesteder, trusler i det moderne samfund, trækforhold og meget mere.

For den sproglydige er det en glimrende indføring i den Røde Glentes liv og livsbetingelser, og jeg anbefaler den med glæde til alle, der interesserer sig for vore Røde Drages velbefindende.

Lars Ulrich Rasmussen

Vil du anmelde bøger for DOFT?

Hvis du er interesseret i fuglebøger og er god til at skrive, kan du komme på DOFTs liste over potentielle boganmeldere. Skriv i så fald til Sten Asbirk stenasbirk@gmail.com med nogle få ord om, hvad du er særligt interesseret i. Bøgerne tilgår i DOFTs bibliotek efter anmeldelsen, men man modtager et gavekort til Naturbutikken på kr. 300 for sin indsats.